

УДК 339.9:364.22

DOI: 10.32342/2074-5362-2022-1-32-2

Р.М. КЛЮЧНИК,

*кандидат політичних наук, доцент
доцент кафедри глобальної економіки
Університету імені Альфреда Нобеля (м. Дніпро)
ORCID 0000-0001-6787-275X*

ОСНОВНІ ЧИННИКИ БІДНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті здійснено спробу узагальнення деяких інтерпретацій причин феномену бідності в економічній науці. Ця проблема, окрім суто економічного, має політичний, соціальний, правовий, історичний, культурний та інші виміри. У сучасній науці існує плюралізм підходів до класифікації причин бідності, що залежить від наукового підходу, авторської позиції дослідника, мети публікації тощо.

Звертаючись до широкої громадськості, публіцисти виокремлюють, наприклад, такі причини бідності: 1) народження в бідності; 2) домашнє насильство, через яке особа не може мати власні доходи або розпоряджатися ними; 3) втрата роботи, особливо в умовах пандемії COVID-19; 4) втрата майна через програш в азартні ігри; 5) надмірна підтримка інших через емоційні зв'язки.

З наукової ж точки зору можна виокремити, наприклад, економічні, політичні та соціальні причини бідності. Запропоновано власну класифікацію причин бідності: природно-географічні, історичні, спадкові, особистісно-психологічні та економічні чинники. Доведено, що бідність може успадковуватися та бути результатом певних історичних подій. Також на рівень бідності впливають природні чинники. Висунуто тезу про те, що безробіття, низька заробітна плата або соціальні виплати, корупція, дискримінація, збитковість підприємства чи галузі, інфляція є економічними чинниками бідності, щоправда, майже всі вони також виходять за рамки суто економіки і мають політичну, соціальну, правову, психологічну та інші складові. На думку деяких дослідників, бідність детерміновано навіть типом житла, в якому мешкає сім'я.

Окрім прогнозованих подій, існує велика кількість таких, що настають раптово. Вони також впливають на рівень бідності, знижуючи доходи населення та збільшуючи кількість бідних. Останньою з глобальних подій такого роду стала пандемія COVID-19. Через власне хворобу та карантинні обмеження велику кількість галузей економіки було тимчасово зупинено, значної шкоди було завдано, зокрема, роздрібній торгівлі, освіті, сфері послуг.

Для сучасної України головним чинником раптового збідніння населення стало широкомасштабне вторгнення Росії в лютому 2022 р. Цей відкритий воєнний напад став причиною загибелі тисяч цивільних громадян та військовослужбовців, руйнування інфраструктури, від'їзду мільйонів громадян за кордон та в інші регіони країни. Повоєнна відбудова України можлива лише за умов усебічної підтримки світової спільноти, передусім розвинених країн Заходу.

Ключові слова: бідність, причини бідності, безробіття, освітня бідність, COVID-19, вторгнення Росії в Україну.

The article attempts to generalize some interpretations of the phenomenon of poverty in Economics. We proceed from the fact that this problem, in addition to its economic dimension, has political, social, legal, historical, cultural and other dimensions. In modern science, there is a pluralism of approaches to the classification of the causes of poverty, depending on the scientific approach, the worldview of the researcher, the purpose of the publication, etc.

Addressing the public, the authors of a recent Scottish survey identify, for example, the following causes of poverty: 1) being born into poverty; 2) suffering through domestic abuse which leads to living in poverty due to the person not being in control of his or her income; 3) someone losing their employment, which is more of an issue at the moment due to the current COVID-19 crisis; 4) losing everything due to a partner gambling away the family income and savings; 5) being pressurised into supporting others due to emotional ties, leading to debt or increased debt and potentially the loss of their home.

From the scientific point of view, one can distinguish, for example, the economic, political and social causes of poverty. We have introduced our own classification of the causes of poverty, highlighting natural and geographical, historical, hereditary, personal and psychological and, finally, economic factors themselves. It has been proven that poverty can be inherited as well as be the result of certain historical events, e.g. wars or revolutions. Natural factors also influence the level of poverty. We concluded that unemployment, low wages or social benefits, corruption, discrimination, unprofitability of an enterprise or industry, inflation are the economic factors of poverty. However, almost all of them also go beyond the economy itself and have political, social, legal, psychological and other components. According to some researchers, poverty is determined even by the type of housing in which a family lives.

In addition to the relatively predictable factors, there are a large number of events that occur suddenly. We cannot predict these factors but they also affect the level of poverty, reducing the income of a population or a family and increasing the number of poor people. The COVID-19 pandemic is one of the factors that increased the number of the poor dramatically. Due to the disease itself and the quarantine restrictions, a large number of branches of national economies were obliged temporarily to suspend operations, and great damage was caused, in particular, to the retail trade, education, and the service sector.

Of course, the main factor in the sudden impoverishment of the Ukrainian population is the large-scale invasion by Russia in February 2022. This open military attack has caused the deaths of thousands of civilians and military personnel, the destruction of infrastructure, and the departure of millions of Ukrainians abroad and to other regions of the country. We believe that the post-war restoration of Ukraine is possible only with the comprehensive support of the world community, primarily the developed countries of the West.

Key words: *poverty, causes of poverty, unemployment, educational poverty, COVID-19, Russian invasion of Ukraine.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Досліджуючи будь-яке явище, слід звертати увагу на причинно-наслідкові зв'язки. Бідність, як і інші соціально-економічні проблеми, є наслідком цілої низки чинників, які більшою чи меншою мірою впливають на те, що навіть у XXI ст. вона є однією з ключових глобальних проблем. Це багатовимірний феномен, що має не лише економічну, а й соціальну, політичну, культурну, психологічну та інші складові.

Розуміючи детермінанти бідності, можна рухатися в напрямку вирішення цієї проблеми. При цьому необхідно усвідомлювати, що в різних країнах домінуючі причини бідності є різними. Більше того, саме розуміння бідності, інтерпретація її критеріїв є різною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано вирішення досліджуваної проблеми, та виділення невирішених раніше частин загальної

проблеми, актуалізованої у статті. Причини бідності розглядаються як вченими, так і публіцистами. Деяко «спрощену» та орієнтовану на широку громадськість модель комплексу причин бідності сформулювали фахівці з шотландського округу Дамфріс-і-Галловей [1]. І. Приходько [2], Н. Коваленко [3], Г. Пчелянська [4] пропонують власні інтерпретації причин бідності. Т. Павлюк та І. Новак [5] приділяють увагу причинам високого рівня бідності в Україні. Види бідності класифікує К. Григор'єв [6] та інші вчені. М. Коркоран [7], виходячи з американських реалій, розглядає проблему дитячої бідності. Утім, у більшості досліджень, присвячених причинам бідності, розглядаються досить прогнозовані сценарії, у той час як ми спробуємо розглянути вплив тих чинників, що було важко спрогнозувати. Серед них варто виділити пандемію COVID-19 (щоправда, вона також стала об'єктом деяких наукових досліджень) та широкомасштабне вторгнення Росії в Україну в лютому 2022 р.

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає в дослідженні основних чинників бідності в сучасному світі з урахуванням останніх подій в Україні та за її межами.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Причини будь-якого явища тісно пов'язані із середовищем, у якому це явище спостерігається. Відтак, можна виокремити основні групи причин, що детермінують бідність у XXI столітті. На інтернет-сторінці однієї з шотландських областей наведено такі причини бідності: 1) народження в бідності; 2) домашнє насильство, через яке особа не може мати власні доходи або розпоряджатися ними; 3) втрата роботи, особливо в умовах пандемії COVID-19; 4) втрата майна через програш в азартні ігри; 5) надмірна підтримка інших через емоційні зв'язки [1].

На нашу думку, цей перелік є скоріше публіцистичним, аніж науковим, оскільки не враховує увесь комплекс проблем, натомість акцентує увагу на окремих моментах, які досить рідко зустрічаються. Можливо, саме у даному регіоні країни ці причини є домінуючими, тому особливу увагу автори матеріалу звернули на них. І у дослідженні причин бідності з позицій економічної науки варто звернутися до наукових інтерпретацій.

Різні дослідники пропонують власні інтерпретації та класифікації причин бідності.

І. Приходько вважає, що основні причини бідності можна згрупувати наступним чином: економічні, політичні та соціальні [2]. Притаманні для багатьох країн види бідності мають спільні характеристики та вважаються загально розповсюдженими: повна, часткова, крайня, суб'єктивна, формажорна та соціальна ексклюзія [2, с. 530]. На думку Н. Коваленко, основою бідності є нерівність, породжена комплексом причин, серед яких: глобальні, загальноекономічні, трансформаційні та особисті [3].

Г. Пчелянська пропонує схему, згідно з якою бідність детерміновано низкою чинників, що можна розглянути в рамках двох підходів:

1. Індивідуальний підхід, який пояснює, чому є бідною та чи інша особа:
 - втрата роботи;
 - низька кваліфікація;
 - відсутність освіти;

- релігійна чи расова дискримінація;
- соціально-демографічні характеристики сім'ї особи.

2. Структурний підхід, який пояснює, чому бідність вражає населення певної країни:

- економічна ситуація в країні;
- структурні зрушення в економіці;
- виборча система;
- рівень зайнятості та безробіття;
- низька продуктивність економіки.

Крім того, авторка виокремлює інституційні чинники бідності. До них, зокрема, відносяться структура власності та її перерозподіл у країні, соціальна відповідальність бізнесу, забезпечення дотримання законодавства, рівень корупції, політичні та соціальні права і свободи громадян, культура бідності тощо [4, с.169].

Говорячи про ситуацію в Україні, Т. Павлюк та І. Новак виокремлюють наступні причини високого рівня бідності: 1) економічні; 2) соціально-медичні; 3) демографічні; 4) соціально-економічні; 5) освітньо-кваліфікаційні; 6) політичні; 7) регіонально-демографічні (нерівномірний розвиток регіонів) [5, с. 283].

Спробуємо запропонувати власну класифікацію причин бідності, виділивши природно-географічні, історичні, спадкові, особистісно-психологічні та власне економічні чинники.

1. Природно-географічні. Не секрет, що географічне положення багато в чому впливає на бідність чи багатство того чи іншого народу та держави. Серед них можна виділити:

1.1. Чинники локації. Якщо певна територія знаходиться далеко від моря, торгових шляхів, основних населених територій, то це може перешкоджати її повноцінному розвитку. Це стосується територій, що знаходяться в пустелі, джунглях, на віддалених островах. Там важко побудувати сучасну інфраструктуру, забезпечити регулярне постачання товарів, налагодити систему масової освіти тощо. Клімат також впливає на можливість ведення сільського господарства, що було особливо важливим у попередні історичні епохи.

1.2. Чинники ресурсів. Часто бідність поширена на територіях, які є бідними на природні ресурси: ліси, воду, корисні копалини.

Втім, слід зазначити, що з розвитком науково-технічного прогресу, вдосконаленням технологій та транспортних мереж ці чинники відіграють дедалі меншу роль. Прикладами «природно бідних», але заможних країн є Данія, Сінгапур, Японія, Південна Корея. Натомість Нігерія, ПАР, Бразилія, Ангола мають значні природні ресурси, втім, рівень бідності та майнового розшарування там високий.

2. Історичні. Бідність певної країни чи території сьогодні часто є результатом історичних, політичних та інших подій, що розгорталися в даній локації. Одним з ключових чинників є війна. Наприклад, Сирія, Ірак, Афганістан є країнами, де війни не припиняються десятиліттями, відповідно, рівень бідності там надзвичайно високий. З іншого боку, США та Швейцарія століттями не знали воєн на своїй території, що стало одним

з чинників їх розвитку. Щоправда, і тут бувають винятки: Німеччина та Японія продемонстрували «економічне диво» саме після поразки у війні.

3. Спадкові. Часто бідність «передається у спадок»: діти бідних батьків самі стають бідними через неможливість отримати якісну освіту, започаткувати власний бізнес тощо. К. Григор'єв зазначає: «Відтворювана бідність є систематичною, тобто декілька поколінь людей не в змозі подолати фактори та причини, які колись породили бідність» [6, с. 6]. Це явище дуже поширене в суспільствах, де соціальна мобільність є низькою. Таким чином, соціальний статус успадковується і змінити його вкрай важко. У деяких країнах бідність детермінована расовим та етнічним походженням [7].

4. Особистісно-психологічні. Бідність детермінується й психологічними особливостями людини. Деякі люди свідомо не бажають проявляти активність, отримувати освіту, навички тощо. Це часто призводить до пасивної бідності. В окремих випадках особистісні характеристики зумовлюють навіть паразитичну бідність. Утім, навіть люди недевіантної поведінки часто не вміють витратити та накопичувати кошти. Натомість вони беруть кредити, які не в змозі виплатити, щоб отримати «престижні», але навряд чи необхідні товари чи послуги, що погіршує їх матеріальне становище.

5. Власне економічні. На нашу думку, вони відрізняються від перелічених вище, по-перше, тим, що досліджуються безпосередньо економічною наукою, а, по-друге, можуть бути операціоналізовані та виміряні більш точно. Існує велика кількість підходів до їх вивчення, але ми спробуємо розглянути деякі приклади. Так, К. Вітковська поділяє чинники бідності на макроекономічні та демографічні.

До макроекономічних відносять:

- валовий регіональний продукт на душу населення;
- рівень безробіття;
- середньомісячна заробітна плата;
- середньомісячний розмір пенсії;
- індекс цін.

До демографічних відносять:

- частка осіб із вищою освітою серед населення;
- рівень урбанізації;
- коефіцієнт старіння «знизу» (частка осіб у віці 0-14 років серед населення) [8].

О. Мельниченко узагальнює економічні причини бідності в наступному переліку: зниження реальних доходів працездатного населення через масове безробіття; нерівномірність розвитку окремих галузей господарства і регіонів країни; невідповідність наявної освітньо-кваліфікаційної та професійної підготовки потребам ринку праці; затримки виплати заробітної плати, поширення натуральної оплати; нестабільність курсу валюти тощо. Більше того, автор розглядає й правові причини: неможливість захистити свою власність від майнових злочинів, недотримання договірних умов; недостатня державна підтримка найменш захищених верств населення (пенсіонерів, інвалідів, багатодітних сімей, неповних сімей та сімей з дітьми віком до трьох років або з дітьми-інвалідами); втрата майна через високу ризикованість вчинків окремих осіб та інші [9, с. 127].

На думку деяких дослідників, бідність детермінується навіть типом житла, в якому мешкає сім'я. Так, південноафриканський автор С. Рамфома визначає чотири типи помешкань: 1) «формальні» (побудовані з цегли); 2) «неформальні не в нетрях» (часто з металу); 3) «традиційні (земляні, з металевим чи солом'яним дахом)»; 4) «неформальні в густонаселених поселеннях» на кшталт самозабудов у міських нетрях. Відповідно, рівень бідності є мінімальним серед мешканців першої категорії та максимальним у четвертій категорії, яка, серед іншого, є найбільш вразливою до несприятливих погодних умов та пожеж [10, с. 67-68].

На нашу думку, інтегруючи вищевикладене, можна зазначити, що безробіття, низька заробітна плата або соціальні виплати, корупція, дискримінація, збитковість підприємства чи галузі, інфляція є економічними чинниками бідності, щоправда, майже всі вони також виходять за рамки суто економіки і мають політичну, соціальну, правову, психологічну та інші складові.

Усі розглянуті нами причини передбачають певну відносно передбачувану послідовність подій, які спричиняють певні наслідки. Втім, раптовість і непередбачуваність деяких чинників є каталізатором поширення бідності. Таким чином, різке зростання рівня бідності в суспільстві може стати результатом певної непередбачуваної події або низки подій.

Досліджуючи глобальні події такого роду, ми можемо навести приклад пандемії COVID-19. Із самого початку 2020 р. вірус не лише поширювався світом як власне причина хвороби, але й призвів до глобальних наслідків у політиці та економіці. Одним з ключових чинників змін був карантин як обмеження діяльності людей, у тому числі економічної. Карантинні заходи зупинили відновлення світової економіки після попередньої кризи, що почалася у 2008 р. Через тимчасове припинення особистих контактів, закриття кордонів, обмеження торгівлі та масових заходів постраждали цілі галузі економіки, наприклад, ресторанний бізнес, івент-менеджмент та туризм. Найболючішою проблемою для всіх країн під час пандемії залишається зростання рівня безробіття населення [11, с. 43]. Очікувалося також збільшення кількості людей, які живуть в умовах крайньої бідності.

Виходячи із вказаної вище тези про те, що бідність може бути спадковою та залежати від освіти, визначимо ще один напрям впливу пандемії. Після локдаунів у деяких країнах певна частина школярів (переважно з найбідніших сімей) не повернулася до школи. Світовий банк назвав цю ситуацію «освітньою бідністю» [12]. Відповідно, діти, позбавлені можливості отримувати освіту, матимуть менше можливостей для отримання оплачуваних посад, що поглибить бідність у далекій перспективі.

Прикладом непрогнозованої події, яка призвела до раптового зростання рівня бідності, стало широкомасштабне вторгнення Росії в Україну. Безперечно, події 2014 р. та втрата частини території спричинили і внутрішню міграцію, і втрату промислових потужностей, але переважна більшість регіонів України продовжували функціонувати у звичному режимі. Після нападу 24 лютого 2022 р. практично всі регіони України опинилися під ударами агресора. Це спричинило й масштабну економічну кризу, на яку вплинули наступні фактори:

- деякі населені пункти зазнали великих руйнувань: Маріуполь, Харків, Київ, Чернігів, Житомир, Суми та десятки менших населених пунктів втратили значну частину промислової, житлової, транспортної, соціальної інфраструктури;

- ворогу вдалося тимчасово взяти під контроль частину територій, які ніколи раніше не були окуповані;

- Україна втратила тисячі життів військових та цивільних, крім того, тисячі громадян були поранені, взяті в заручники або депортовані;

- громадяни, чиє житло зруйноване або непридатне для проживання, тривалий час житимуть у гірших умовах або винаймають житло, що в будь-якому разі знизить рівень якості їх життя;

- мільйони людей виїхали за межі місць проживання, в тому числі за кордон, що знижує як попит на товари та послуги, так і пропозицію;

- деякі українці, які перебувають за кордоном, не зможуть знайти роботу через невідповідність їх кваліфікації вимогам ринку праці країн ЄС;

- численні компанії не можуть або не бажають продовжувати ділову активність навіть на території, де не ведуться активні бойові дії, що призводить до зростання безробіття;

- комендантська година, обмеження продажу певних товарів та надання певних послуг, інші обмеження та заборони спричинили зменшення товарообігу всередині країни;

- через логістичні труднощі, зумовлені вторгненням, зменшився обсяг імпорту та експорту;

- дефіцит товарів спричинив інфляцію та зростання цін.

За прогнозом виконавчої директорки МВФ К. Георгієвої, ВВП України через війну може скоротитися на третину [13]. Очевидно, що значна частина людей опиниться за межею бідності, принаймні на короткий час. На нашу думку, бідність передусім загрожує випускникам вишів, громадянам, які працюють неофіційно, особам, зайнятим у галузях та на підприємствах, що переживатимуть кризу після завершення бойових дій. Крім того, цілі території потребуватимуть відбудови, відповідно, життєві стандарти мільйонів людей будуть істотно нижчими, ніж до війни.

Повоєнна відбудова України, як і Європи після 1945 р., видається можливою лише за умов всебічної допомоги та підтримки західних країн, передусім США та ЄС. Міністр фінансів Німеччини К. Лінднер заявив, що Україна потребує нового «плану Маршалла» [14]. Очільниця СОТ Н. Оконджо-Івеала, коментуючи ситуацію, зазначила, що на Росію та Україну припадає 24% світових поставок пшениці. Відповідно, війна в Україні спричинить значне зростання цін на продовольство, наслідком чого можуть стати голодні бунти в бідних країнах [15]. Отже, агресія Росії проти України може мати негативні наслідки для бідних далеко за межами Європи.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок. Незважаючи на розвиток економіки, науки та технологій, бідність залишається незмінним супутником цивілізації і в ХХІ столітті. Для дослідження цього феномену необхідно окреслити його причини, які є багатограними, крім того, існують різні їх інтерпретації.

Так, можна виділити економічні, політичні та соціальні причини бідності. Згідно з іншим баченням, можна виділити індивідуальні, інституційні та структурні чинники. Ми запропонували власну класифікацію, що включає природно-географічні, історичні, спадкові, особистісно-психологічні та власне економічні чинники бідності. Нами було з'ясовано, що безробіття, низька заробітна плата або соціальні виплати, корупція, дискримінація, збитковість підприємства чи галузі, інфляція є економічними чинниками бідності, щоправда, майже всі вони також виходять за рамки суто економіки і мають політичну, соціальну, правову, психологічну та інші складові.

Було розглянуто приклади непередбачуваних подій, що призводять до раптового зростання рівня бідності. На нашу думку, пандемія COVID-19 стала причиною поширення бідності в глобальному масштабі через карантинні обмеження. Вторгнення Росії в Україну спричинило раптове зростання кількості бідних в Україні у 2022 р. Вважаємо, цю ситуацію можна вирішити лише за умов масштабної допомоги з боку західних країн та міжнародних організацій. Ситуація в Україні, її соціальний та економічний виміри мають стати предметом подальших досліджень.

Список використаної літератури

1. Causes and effects of poverty. Dumfries and Galloway. URL: https://www.dumgal.gov.uk/media/23593/Factsheet-Causes-and-Effects-of-Poverty/pdf/0125-20_Causes_and_Effects_of_poverty.pdf?m=637775983227400000 (Accessed 25 March 2022).
2. Приходько І.В. Теоретико-методологічні підходи до визначення поняття бідності. *Молодий вчений*. 2018. № 1 (53). С. 529–532.
3. Коваленко Н.В. Бідність як соціально-економічна категорія. *Державне будівництво*. 2007. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2007_2_10 (Дата звернення: 25 березня 2022 р.).
4. Пчелянська Г.О. Бідність населення та її вплив на формування продовольчої безпеки. *Бізнес Інформ*. 2017. № 8. С. 167-172.
5. Павлюк Т.І., Новак І.Г. Рівень бідності в Україні та його причини. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 6 (17). С. 282-287.
6. Григорьев К.Н. Классификация видов бедности. *Социология*. 2020. № 2. С. 4-10.
7. Corcoran M. Mobility, persistence, and the intergenerational determinants of children's success. *Focus*. May 2000. P. 16-20.
8. Вітковська К.В. Статистична оцінка впливу факторів на рівень бідності. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2015. № 3. С. 202-205.
9. Мельниченко О.А. Бідність в Україні: сутність проблеми та шляхи її розв'язання. *Демографія та соціальна економіка*. 2012. № 2 (18). С. 124-131.
10. Ramphoma S. Understanding Poverty: Causes, Effects and Characteristics. *Interim*. 2014. Volume 13, issue 2. P. 59-72.
11. Федик М.В. Макроекономічні наслідки впливу пандемії COVID-19 на світову економіку. *Економіка та держава*. 2021. № 7. С. 40-46.
12. World Bank: Pandemic Threatens to Drive Unprecedented Number of Children into Learning Poverty. *World Bank*. URL: <https://www.worldbank.org/>

org/en/news/press-release/2021/10/29/world-bank-pandemic-threatens-to-drive-unprecedented-number-of-children-into-learning-poverty (Accessed 25 March 2022).

13. Ukraine's GDP to shrink to third of pre-crisis levels – IMF managing director. *Interfax*. URL: <https://interfax.com/newsroom/top-stories/77224/> (Accessed 25 March 2022).

14. Ukraine needs a 'Marshall Plan,' German finance minister says. *Reuters*. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/ukraine-needs-marshall-plan-german-finance-minister-2022-03-22/> (Accessed 25 March 2022).

15. War in Ukraine could lead to food riots in poor countries, warns WTO boss. *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/world/2022/mar/24/war-ukraine-food-riots-poor-countries-wto-ngozi-okonjo-iweala-food-prices-hunger#> (Accessed 25 March 2022).

References

1. Causes and effects of poverty (2020). *Dumfries and Galloway*. URL: https://www.dumgal.gov.uk/media/23593/Factsheet-Causes-and-Effects-of-Poverty/pdf/0125-20_Causes_and_Effects_of_poverty.pdf?m=637775983227400000 (Accessed 25 March 2022).

2. Prykhodko, I.V. (2018). *Teoretyko-metodolohichni pidkhody do vyznachennia poniattia bidnosti* [Theoretical and methodological approaches to the definition of poverty]. *Molodyj vchenyj* [Young Scientist], no. 1 (53), pp. 529–532 (in Ukrainian).

3. Kovalenko, N.V. (2007). *Bidnist iak sotsialno-ekonomichna katehoriia* [Poverty as a socio-economic category]. *Derzhavne budivnytstvo* [State Formation], no. 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2007_2_10 (Accessed 25 March 2022) (in Ukrainian).

4. Pchelianska, H.O. (2017). *Bidnist naseleння ta ii vplyv na formuvannia prodovol'choi bezpeky* [The poverty of population and its impact on formation of food security]. *Biznes Inform* [Business Inform], no. 8, pp. 167-172 (in Ukrainian).

5. Pavliuk, T.I., Novak I.H. (2019). *Riven bidnosti v Ukraini ta joho prychny* [Poverty in Ukraine and its causes]. *Pryazovs'kyj ekonomichnyj visnyk* [Pryazovskyi Economic Herald], issue 6 (17), pp. 282-287 (in Ukrainian).

6. Grigoriev, K.N. (2020). *Klassifikacija vidov bednosti* [Classification of types of poverty]. *Sociologija* [Sociology], no. 2, pp. 4-10 (in Russian).

7. Corcoran, M. (2000). Mobility, persistence, and the intergenerational determinants of children's success. *Focus*. May 2000, pp. 16-20.

8. Vitkovska, K.V. (2015). *Statystychna otsinka vplyvu faktoriv na riven' bidnosti* [Statistical evaluation of factors influencing the level of poverty]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini* [Development of Market Relations in Ukraine], no. 3, pp. 202-205 (in Ukrainian).

9. Melnychenko, O.A. (2012). *Bidnist v Ukraini: sutnist problemy ta shliakhy ii rozviazannia* [Poverty in Ukraine: the essence of the problem and ways to solve it]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika* [Demography and Social Economy], no. 2 (18), pp. 124-131 (in Ukrainian).

10. Ramphoma, S. (2014). Understanding Poverty: Causes, Effects and Characteristics. *Interim*, vol. 13, issue 2, pp. 59-72.
11. Fedyk, M.V. (2021). *Makroekonomichni naslidky vplyvu pandemii COVID-19 na svitovu ekonomiku* [Macroeconomic consequences of the impact of the COVID-19 pandemic on the global economy]. *Ekonomika ta derzhava* [Economy and State], no. 7, pp. 40-46 (in Ukrainian).
12. World Bank: Pandemic Threatens to Drive Unprecedented Number of Children into Learning Poverty (2021). *World Bank*. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2021/10/29/world-bank-pandemic-threatens-to-drive-unprecedented-number-of-children-into-learning-poverty> (Accessed 25 March 2022).
13. Ukraine's GDP to shrink to third of pre-crisis levels – IMF managing director (2022). *Interfax*. URL: <https://interfax.com/newsroom/top-stories/77224/> (Accessed 25 March 2022).
14. Ukraine needs a 'Marshall Plan,' German finance minister says (2022). *Reuters*. URL: <https://www.reuters.com/world/europe/ukraine-needs-marshall-plan-german-finance-minister-2022-03-22/> (Accessed 25 March 2022).
15. War in Ukraine could lead to food riots in poor countries, warns WTO boss (2022). *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/world/2022/mar/24/war-ukraine-food-riots-poor-countries-wto-ngozi-okonjo-iweala-food-prices-hunger#> (Accessed 25 March 2022).

MAJOR FACTORS CAUSING POVERTY UNDER MODERN CONDITIONS

Ruslan M. Kliuchnyk, Alfred Nobel University, Dnipro (Ukraine)

E-mail: nobelpolis@duan.edu.ua

DOI: 10.32342/2074-5362-2022-1-32-2

Key words: *poverty, causes of poverty, unemployment, educational poverty, COVID-19, Russian invasion of Ukraine.*

The article attempts to generalize some interpretations of the phenomenon of poverty in Economics. We proceed from the fact that this problem, in addition to its economic dimension, has political, social, legal, historical, cultural and other dimensions. In modern science, there is a pluralism of approaches to the classification of the causes of poverty, depending on the scientific approach, the worldview of the researcher, the purpose of the publication, etc.

Addressing the public, the authors of a recent Scottish survey identify, for example, the following causes of poverty: 1) being born into poverty; 2) suffering through domestic abuse which leads to living in poverty due to the person not being in control of his or her income; 3) someone losing their employment, which is more of an issue at the moment due to the current COVID-19 crisis; 4) losing everything due to a partner gambling away the family income and savings; 5) being pressurised into supporting others due to emotional ties, leading to debt or increased debt and potentially the loss of their home.

From the scientific point of view, one can distinguish, for example, the economic, political and social causes of poverty. We have introduced our own classification of the causes of poverty, highlighting natural and geographical, historical, hereditary, personal and psychological and, finally, economic factors themselves. It has been proven that poverty can be inherited

as well as be the result of certain historical events, e.g. wars or revolutions. Natural factors also influence the level of poverty. We concluded that unemployment, low wages or social benefits, corruption, discrimination, unprofitability of an enterprise or industry, inflation are the economic factors of poverty. However, almost all of them also go beyond the economy itself and have political, social, legal, psychological and other components. According to some researchers, poverty is determined even by the type of housing in which a family lives.

In addition to the relatively predictable factors, there are a large number of events that occur suddenly. We cannot predict these factors but they also affect the level of poverty, reducing the income of a population or a family and increasing the number of poor people. The COVID-19 pandemic is one of the factors that increased the number of the poor dramatically. Due to the disease itself and the quarantine restrictions, a large number of branches of national economies were obliged temporarily to suspend operations, and great damage was caused, in particular, to the retail trade, education, and the service sector.

Of course, the main factor in the sudden impoverishment of the Ukrainian population is the large-scale invasion by Russia in February 2022. This open military attack has caused the deaths of thousands of civilians and military personnel, the destruction of infrastructure, and the departure of millions of Ukrainians abroad and to other regions of the country. We believe that the post-war restoration of Ukraine is possible only with the comprehensive support of the world community, primarily the developed countries of the West.

Одержано 3.02.2022.